

ПАМ'ЯТІ

Олександра Вікторовича Задорожнього

12 травня обірвалося земне життя професора Олександра Вікторовича Задорожнього – науковця, викладача, державного діяча, практикуючого юриста, завідувача кафедри міжнародного права Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Він народився 26 червня 1960 року у селищі міського типу Красний Кут Антрацитівського району Луганської області у сім'ї живописця Віктора Івановича Задорожнього (1935 – 2010 рр.) і ще в дитинстві з батьками переїхав до Києва. Тут його батько пов'язав своє життя з Київським художнім інститутом (нині – Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури), став визнаним майстром, професором, проректором цього вузу.

У 1977 році Олександр Вікторович вступив до факультету міжнародних відносин Київського державного університету імені Тараса Шевченка, який закінчив 1982 року з відзнакою за спеціальністю «юрист-

міжнародник, референт-перекладач з англійської мови». Того ж року він став асистентом кафедри міжнародного права та іноземного законодавства і відтоді попри пізнішу успішну політичну та практичну юридичну діяльність ніколи не полишав викладацьку роботу в цьому університеті. З 1989 по 2003 роки – доцент кафедри міжнародного права, у 1988 – 1990 роках – заступник декана факультету міжнародних відносин і міжнародного права, з 2003 року й до спочину – завідувач кафедри міжнародного права Інституту міжнародних відносин, у 2007 – 2008 роках – проректор з науково-педагогічної роботи Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Він незмінно високо цінував свою Alma Mater і обрану спеціалізацію в галузі міжнародного права. За його словами, така освіта дає не лише знання, але й широкий світогляд.

У 1988 році Олександр Вікторович захистив кандидатську дисертацію на тему «Генезис і еволюція мо-

ндіалізму: міжнародно-правові аспекти», у 2015 році – докторську дисертацію на тему «Міжнародне право у відносинах України та Російської Федерації». У 2001 році одержав вчене звання доцента, у 2008 році – професора. Наукові праці Олександра Вікторовича присвячувалися історії, теорії, окремим галузям міжнародного права, зовнішній політиці України, інвестиційному і підприємницькому праву, правовому регулюванню зовнішньоекономічної діяльності. Дослідження, здійснені професором Задорожнім протягом останніх років особисто або за його координації, нині є дієвим інструментом міжнародно-правової протидії російській агресії щодо України, значення якого зможе бути повною мірою оцінене лише з певної часової перспективи.

У 1990 – 1998 роках Олександр Вікторович заснував і очолював одну з перших в Україні юридичну фірму «Проксен», що неодноразово визнавалася найкращою та найбільш авторитетною юридичною фірмою в Україні, супроводжувала низку важливих процесів у розвитку держави і приватного сектору економіки.

Яскравим, плідним, різнобічним був О. В. Задорожній як державний діяч. З 1998 по 2002 і з 2002 по 2006 роки він був народним депутатом України (III і IV скликання), став автором та співавтором близько трьохсот законопроектів, членом Комітету у закордонних справах і зв'язках з СНД (1998 – 2000 роки), головою (2000 – 2002 роки) і членом (2002 – 2006 роки) Комітету з питань правової політики, постійним представником Президента у Верховній Раді (2002 – 2004 роки), членом Ради з питань реформування судової системи України при Президентові України і Національній раді з питань адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. У 2008 – 2010 роках він працював радником прем'єр-міністра України.

У 2004 – 2007 рр. Олександр Вікторович був членом Вищої ради юстиції, з 2004 року – членом Постійної палати третейського суду (м. Гаага, Нідерланди) від України. З 2016 р. представляв Україну в Дорадчому комітеті Ради Європи з реалізації Рамкової конвенції щодо захисту національних меншин.

Визначний внесок у науково-координаційну справу Олександр Вікторович зробив як президент Всеукраїнської громадської організації «Українська асоціація міжнародного права», яку незмінно очолював з 2001 року. Під його керівництвом було організовано численні міжнародні конференції та круглі столи, працювали експертні групи, за його редакції видавався «Український часопис міжнародного права». Він був першим заступником голови редакційної колегії «Українського щорічника міжнародного права», заступником голови редколегії кількатомної «Української дипломатичної енциклопедії».

Олександр Вікторович став автором понад 250 наукових та науково-методичних праць, серед яких десять одноосібних монографій. Найважливіші серед них – «Міжнародне право у відносинах України та Російської Федерації» (2016 р.), «Анексія Криму – міжнародний злочин» (2015 р.), «Порушення агресивною війною Російської Федерації проти України основних принципів міжнародного права» (2015 р.), «Генеза міжнародної правосуб'єктності України» (2014 р.), «Російська доктрина міжнародного права після анексії Криму» (2015 р.) та інші. За його редакцією вийшло таке непересічне видання, як «Українська революція гідності, агресія РФ і міжнародне право» (2014 р.), а також двадцять томів серії «Бібліотека кафедри міжнародного права». Олександр Вікторович підготував близько двадцяти кандидатів юридичних наук за спеціальністю «міжнародне право».

Заслуги професора Задорожнього було визнано, його було нагоро-

джено орденом «За заслуги» III ступеня (2004 р.), почесними грамотами Верховної Ради (2001 і 2005 рр.), премією імені Ярослава Мудрого у номінації «За видатні заслуги в законотворчій, судовій та правозастосовній діяльності» (2000 р.). У 2000 р. йому було присвоєне почесне звання «Заслужений юрист України», у 2004 р. – обрано членом-кореспондентом Національної академії правових наук. З 1995 р. він був членом Міжнародної асоціації адвокатів.

Разом з дружиною Галиною Андріївною він виховав двох дітей, Анну і Олександра. Любив живопис і музику, риболовлю і боулінг (очолював Всеукраїнську федерацію спортивного боулінгу).

Важка і тривала хвороба не змогла зламати його дух. Останні роки

земного життя Олександра Вікторовича були надзвичайно плідними, він став голосом української науки міжнародного права на міжнародних форумах, самовіддано відстоював інтереси України на надзвичайно важливому інтелектуально-інформаційному полі, був сповнений нових ідей, став автором фундаментальних праць. Він виборював і повноцінно проживав кожний новий день, не полишаючи служіння праву, обраному назавжди фаху і своїй країні. Він вірив у те, що «юриспруденція в широкому розумінні – це ті жили і та кров, що призводять у рух всі процеси в державі».

Світла і вічна пам'ять, пане Професоре...

Олексій Кресін,
член-кореспондент Міжнародної академії порівняльного права,
завідувач Центру порівняльного правознавства
Інституту держави і права ім. В. М. Корецького
Національної академії наук України